

Anita Gyllensten, 0702 23 90 89

Stadsrevisionen

Yttrande över Stadsrevisionens rapport Hemlöshet och boendelösningar i Borås Stad

Nämndens beslut

Sociala omsorgsnämnden godkänner upprättat remissvar och översänder det till Stadsrevisionen och Kommunstyrelsen.

Nämndens yttrande i sammanfattning

Stadsrevisionen har granskat om Borås Stads verksamhet med boendelösningar för hemlösa är ändamålsenligt. Revisionskriterier som varit utgångspunkt för granskningen är Program mot hemlöshet och tillämpliga lagar och förordningar. Hemlöshet definieras i Borås Stad i enlighet med Socialstyrelsens kriterier.

Stadsrevisionen bedömer att verksamheten för hemlösa brister i samordning och helhetssyn, och att det föreligger betydande skillnader mellan nämnderna i hur man ser på hemlöshet, sociala boendelösningar och respektive nämnd/styrelses ansvar och uppdrag i dessa frågor. Bristen på samordning och helhetssyn medför bl a risker för att enskilda inte får sina behov tillgodosedda. Bristande uppföljning medför att förhållandena för hemlösa inte synliggörs. Stadsrevisionens bedömning är därför att verksamheten för hemlösa inte är ändamålsenlig.

Nämnden anser att det är nödvändigt att de brister som stadsrevisionen tar upp i rapporten behöver utredas med målet att ta fram en tydlig struktur, samsyn och ansvarsfördelning inom Borås Stad med de involverade verksamheterna. Det är viktigt att säkerställa att de enskilda får sina behov prövade och tillgodosedda i enlighet med rådande lagstiftning.

Nämndens yttrande i sin helhet

Sociala omsorgsnämnden har beretts tillfälle att yttra sig över Stadsrevisionens rapport Hemlöshet och boendelösningar i Borås Stad.

Sociala omsorgsnämnden har fram till 2016-12-31 haft huvudansvaret för arbetet mot hemlöshet, de sociala boendelösningarna samt samordningsansvaret för det vräkningsförebyggande arbetet. I det arbetet har ingått att kartlägga hemlösheten, och att ha nära samverkan med hyresvärdar, Kronofogdemyndigheten och berörda förvaltningar. Alla de uppdragen har från årsskiftet 2016/2017 gått över till den nya Individ och familjeomsorgsnämnden. Detta yttrande utgår till stor del från nämndens nuvarande uppdrag, med någon kommentar som härrör från tidigare ansvar för frågan.

Stadsrevisionen har granskat om Borås Stads verksamhet med boendelösningar för hemlösa är ändamålsenligt. Revisionskriterier som varit utgångspunkt för granskningen är Program mot hemlöshet och tillämpliga lagar och förordningar. Hemlöshet definieras i Borås Stad i enlighet med Socialstyrelsens kriterier.

Rapporten inleds med en bra genomgång av bakgrund med Socialstyrelsens vägledning, definitioner samt lagstiftning. Därefter följer en övergripande beskrivningen av Borås Stads organisation av arbetet samt de lokala styrdokumenterna. I rapporten finns även statistik för att belysa utvecklingen och förutsättningarna i Borås

Redan i den inledande delen visar det på den mångfald och komplexitet som kännetecknar området hemlöshet, med både strukturella och individuella orsaker. I rapporten konstateras att hemlösheten är ett växande problem, och den snabbaste växande gruppen är inom situation 4¹ och handlar om bristen på bostäder vilket slår hårdast mot svagare grupper av bostadssökande.

Individuella åtgärder för hemlösa i Borås Stad utgår från en prövning om rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen och handläggs av flera nämnder. Det handlar om olika former av boendelösningar och bistånd i vråkningsförebyggande syfte. Inom socialtjänstens område har Borås Stad varit organiserat i fem olika nämnder, som ändrades till tre nämnder vid årsskiftet 2016/2017. Därutöver tillkommer arbetet med bostadsförsörjning av Kommunstyrelsen samt skuldrådgivning vid Miljö och konsumentnämnden.

Stadsrevisionen har i rapporten delat in sin bedömning i sex avsnitt varav den sista är en avslutande bedömning. De sex avsnitten sammanfattas kort nedan och nämnden lämnar synpunkter vid respektive avsnitt.

Hemlöshet i Borås Stad

I stadsrevisionens rapport bedömer de att kartläggningen av hemlöshet behöver fördjupas och analyseras i förhållande till åtgärder och styrdokument, då ansvariga nämnder och styrelser inte kan uttala sig om hemlöshetens omfattning och karaktär med precision.

Nämndens kommentar

Sociala omsorgsnämnden har haft Kommunfullmäktiges uppdrag att årligen kartlägga hemlösheten i Borås, analysera om kommunens insatser har effekter och ge förslag på åtgärder. Nämnden konstaterar i kartläggningen 2016 att det finns ett betydande mörkertal samt att det finns behov av en djupare och mer kvalitativ kartläggning för att få en klarare bild av målgruppen och dess behov. Vilket även revisionen tar upp i rapporten.

Ansvarsförhållanden

Stadsrevisionen konstaterar att flera nämnder och bolag har ansvar när det gäller hemlöshet och de bedömer att samordning och samverkan är bristfällig.

I granskningen tas vidare upp att frågans komplexitet medför behov av samverkan och samordning för att nämnder och styrelser ska kunna leva upp till sitt ansvar, både när det gäller strukturella och individuella åtgärder, då det brister idag.

¹ Borås Stads Kartläggning av hemlöshet, 2016. Socialstyrelsens definition. ”En person bor tillfälligt och kontraktslöst hos kompisar/bekanta/familj/släktingar eller har ett tillfälligt (kortare än tre månader efter mätperioden) inneboende- eller andrahandskontrakt hos privatperson. Den uppgiftslämnande verksamheten har haft kontakt med personen av detta skäl och känner till att denna hemlöshetsituation gäller under mätperioden.

Strukturella åtgärder

Stadsrevisionen tar upp att mätbara mål, handlingsplaner och långsiktig målsättning om hur Borås Stad ska arbeta med strukturella åtgärder saknas för målgruppen. De nämnder som ansvarar för socialtjänstens verksamhetsområden i Staden är inte delaktiga i strukturella åtgärder.

Nämndens kommentar

Nämnden anser att det är nödvändigt att ansvarsfrågan och hur Borås Stad ska arbeta med strukturella åtgärder reds ut.

Individuella åtgärder

Prioriterade grupper hemlösa är idag personer med missbruksproblem, dokumenterad och diagnosticerad psykisk ohälsa, barnfamiljer med försörjningsstöd och hyresskulder, relationsvåldsutsatta och ungdomar med bedömda vårdbehov.

Stadsrevisionen tar upp att möjligheterna till hjälp är begränsade för andra grupper med mer diffusa och/eller mångfacetterad problembild. Stadsrevisionen bedömer att det finns en påtaglig brist på helhetssyn och samsyn när det gäller individuell biståndsbedömning för hemlösa. Granskningen har visat att nämnderna/förvaltningarna har olika synsätt på hemlöshet, rätten till bistånd och den enskildes ansvar.

Nämndens kommentar

Inom Sociala omsorgsnämndens uppdrag bekräftas bilden av de svårigheter i samverkan som rapporten tar upp. Social Omsorgsförvaltningens handläggare inom socialpsykiatri beskriver att deras erfarenhet är att personer med olika grad av psykisk ohälsa, har svårt att få hjälp med boende, akut eller med sociala kontrakt. Det gäller även de med diagnosticerad psykisk ohälsa.

De som har ett stort vårdbehov beviljas boende inom socialpsykiatri. De personer som inte har ett stort vårdbehov kan behöva få stöd, då de inte själva lyckas ordna boende med ett förstahandskontrakt. Bakgrunden till att de inte får kontrakt varierar men det kan bland annat bero på att det tidigare varit problem med hyresskulder eller störningar, de har inte några referenser att lämna eller oklart hur länge de har en inkomst.

I Socialstyrelsens nationella riktlinjer för psykosociala insatser vid schizofreni eller schizofreniliknande tillstånd finns rekommendationer om boende och åtgärder i form av anpassat stöd. De är Socialtjänsten bör:

- erbjuda hemlösa personer med schizofreni en långsiktig boendelösning
- erbjuda hemlösa personer med schizofreni en boendelösning enligt bostad först-modellen, utan krav på behandlingsföljsamhet eller annan meritering

Socialtjänsten kan i undantagsfall

- erbjuda hemlösa personer med schizofreni en boendelösning enligt en trappstegsmodell, där målsättningen på sikt är eget boende.

Boendet har stor betydelse för att kunna leva ett självständigt liv. Den kärva bostadsmarknaden och de krav som ställs från hyresvärdar kan begränsa den enskildes möjlighet att själv kunna få ett förstahandskontrakt. Då det drabbar personer med psykisk ohälsa kan det i vissa fall leda till att de psykiska problemen riskerar att förvärras eller i vilket fall inte kan förbättras. För att nå en skälig levnadsnivå kan det innebära att kommunen i vissa fall behöver lösa situationen för den enskilde individen även då det handlar om brister inom bostadspolitik. Nämnden anser att det är nödvändigt att ta fram en samsyn i Borås Stad kring var gränsen går för den enskildes ansvar och för kommunens yttersta ansvar.

Program mot hemlöshet.

Stadsrevisionen bedömer även att Borås Stads verksamhet för hemlösa inte lever upp till målsättningarna i Programmet mot hemlöshet.

Avslutande bedömning

Rapporten visar att det är nya grupper som blir hemlösa samt att den svåra situationen på bostadsmarknaden förvärrar situationen. Stadsrevisionen bedömer att verksamheten för hemlösa brister i samordning och helhetssyn, och att det föreligger betydande skillnader mellan nämnderna i hur man ser på hemlöshet, sociala boendelösningar och respektive nämnd/styrelses ansvar och uppdrag i dessa frågor. Bristen på samordning och helhetssyn medför bl a risker för att enskilda inte får sina behov tillgodosedda. Bristande uppföljning medför att förhållandena för hemlösa inte synliggörs. Stadsrevisionens bedömning är därför att verksamheten för hemlösa inte är ändamålsenlig.

Nämndens kommentar

Nämnden anser att det är nödvändigt att de brister som stadsrevisionens rapport tar upp ska utredas med mål att arbeta fram en helhetssyn och samsyn i frågan i Borås Stad. Det är flera viktiga och mycket komplexa frågor som behöver utredas och det kommer att ta tid, därför behöver även ett ställningstagande göras över i vilken ordning frågorna kan prioriteras. Där borde de frågor som direkt berör enskilda personer vara de som behöver utredas först.

Barn och unga

På vilket sätt berör beslutet barn och ungdomar nu eller i framtiden, direkt eller indirekt?

Det har stor betydelse för barn och unga som lever i familjer som riskerar att vråkas att arbetet mot hemlöshet är ändamålsenligt. I de situationerna är det barn och ungdomar som drabbas hårdast både på kort och lång sikt.

Har barn och ungdomar som kan komma att beröras av beslutet fått uttrycka sin mening?

Barn och unga har inte tillfrågats inför besvarandet av remissen.

SOCIALA OMSORGSNÄMNDEN

Yvonne Persson
Ordförande

Monica Svensson
Förvaltningschef